

Stadsfullmäktige
Stadsstyrelsen

§ 20
§ 278

16.03.2021
27.09.2021

Nina Söderlund m.fl.:s motion om kostnadsfria morgonmål i grundskolan

269/00.01.03/2021

Stadsfullmäktige 16.03.2021 § 20

Beslut

Stadsfullmäktige antecknade följande motion för kännedom:

"Enligt en undersökning från Institutet för hälsa och välfärd är det en betydande andel av grundskoleleverna som inte äter morgonmål varje vardag. Av eleverna på klasserna 4 och 5 är andelen 26 procent och för eleverna på klasserna 8 och 9 är det hela 41,4 procent. Undersökningar har visat på ett samband mellan ett näringsrikt morgonmål och skolframgång, men alla familjer har inte samma förutsättningar att kunna erbjuda morgonmål åt skoleleverna. Enligt Socialbarometern 2020 har coronakrisen i många kommuner inneburit mera utkomstproblem. 73 % av socialarbetarna anser att krisen har ökat behovet av mathjälp, vilket också har påverkat skolelever.

I de skolor var man erbjudit kostnadsfria morgonmål har resultaten varit lovande. T.ex. i Lahtis har staden sedan hösten 2019 erbjudit kostnadsfria morgonmål till eleverna en gång per vecka i fyra skolor, som på socioekonomiska grunder valts ut till försöket. Morgonmålet har bidragit till bättre ork i skolarbetet, men också till att vuxna i skolan getts möjlighet att utan brådska möta eleverna och kunnat kartlägga eventuella utmaningar i deras vardag. Ett resultat av försöket är att en gemensam måltid som inledning på skoldagen har haft en lugnande inverkan på eleverna och gett ett bra utgångsläge för skolarbetet.

Vi undertecknade fullmäktigeledamöter föreslår, att staden börjar erbjuda alla grundskolelever kostnadsfria morgonmål i skolan. Detta gör det möjligt att utjämna socioekonomiska skillnader mellan eleverna, och skapa mera lugn i skoldagen. Vi föreslår även att man följer upp hur morgonmålet i skolan påverkar elevernas ork och välmående."

Stadsstyrelsen 27.09.2021 § 278

Beredare Föredragande

Utbildningschef Ulrika Lundberg, tfn 050 375 3593
Stadsdirektör Patrik Nygrén, tfn 040 511 4383

Stadsdirektören har 12.4.2021 § 13 beslutat att utbildningschef Ulrika Lundberg bereder svar till motionen.

Motionsställarna är ute i ett angeläget ärende. Det är känt att en del av eleverna inte äter morgonmål och att det inverkar menligt på deras ork under skoldagen.

I flera kommuner har försök med gratis morgonmål gjorts. Erfarenheterna har varit blandade. I Hangö görs ett försök i höst tre dagar per vecka. Endast ca 30 av

820 elever äter morgonmålet. Också i Raseborg görs motsvarande försök. I bland annat Kiilan koulu med 233 elever erbjuds morgonmål och 15-20 elever äter. Det är ännu oklart huruvida man tänker fortsätta.

Lahtis, Rovaniemi, Tuusula, Pori, Inari, Ylöjärvi är exempel på andra kommuner där frågan om gratis morgonmål har varit aktuell.

Att praktiskt kunna erbjuda alla elever morgonmål skulle medföra stora utmaningar i en vidsträckt kommun som Pargas. I Pargas är skollunchservicen i regel ordnad genom köptjänst av Kaarea Oy. Skolornas kök är uthyrda till Kaarea. Likaså sköts städtjänsterna av utomstående serviceleverantörer. Det här betyder att det inte i skolorna finns av staden anställd personal som kan sköta tillredning och utdelning av morgonmål och det finns inte heller lämpliga utrymmen för tillredning, som staden själv förfogar över. Därtill behövs personal som övervakar eleverna då de äter morgonmålet.

Morgonmålsservice finns inte nämnd i gällande avtal med Kaarea, vilket betyder att morgonmålstjänsten i så fall behöver upphandlas som en separat helhet. I Kirjala skola köps tjänsterna av Kårkulla samkommun.

Byggandet av det nya skolcentret gör att måltidstjänsterna i centrum av Pargas kommunområde under de kommande åren är utmanande att ordna.

Enbart kostnaderna för själva morgonmålet beräknas uppgå till minst 0,50 €/elev/dag, sannolikt mera, enligt en grov uppskattning från Kaareas sida. Då är inte personal- eller städkostnader inräknade. I Pargas finns innevarande läsår ca 1 600 elever inom den grundläggande utbildningen. Ifall 20 % (320 elever) skulle välja att äta morgonmålet skulle enbart kostnaderna för själva ingredienserna uppgå till minst ca 30 000 på årsbasis. Budgetmedel för att införa morgonmål finns inte i bildningsavdelningens budget, varför tillräckligt anslag i så fall behöver införas som en skild post i budgeten.

Enligt Lagen om grundläggande utbildning § 2 ska eleverna behandlas jämlikt. Skolorna börjar vid olika klockslag för olika årskurser, vilket skulle betyda att morgonmål inte kan erbjudas på lika grunder för samtliga elever.

I Pargas kommer ca 650 elever till skolan med skolskjuts. Skolskjutsarna har upphandlats hösten 2020 och systemet är maximerat så att eleverna kommer till skolan så sent som möjligt innan skoldagen börjar. Ifall man vill erbjuda skoleleverna möjlighet att äta morgonmål innan skoldagen behöver hela skjutssystemet göras om för att beräkna tillräcklig tid för morgonmålet. Det betyder i praktiken en tidigare start hemifrån för skjutseleverna. Den här frågan är synnerligen utmanande att ordna och medför sannolikt extra kostnader, om alla skolelever ska erbjudas morgonmål på samma villkor.

Enkäter visar att många skolelever väljer att inte äta den gratis skollunch som serveras alla skoldagar. I Hälsa och skola-enkäten som gjordes 2019 framgår att 38,85 av eleverna i åk 8 och 9 väljer bort skollunchen i Pargas. Motsvarande siffra för hela landet är 36,5. Vi behöver utveckla skollunchen tillsammans med elever och personal innan vi går in för att servera ytterligare måltider i skolan. Ett

konkret exempel på det arbetet är de matråd som började jobba i skolorna hösten 2020. Också frågan om servering av gratis mellanmål dyker regelbundet upp i diskussionerna. Nämnas kan att Pargas de senaste åren har haft ett skolfruktprojekt, vilket innebär att skoleleverna några dagar i veckan serveras en frukt som mellanmål, något som varit uppskattat bland eleverna. För ändamålet har fått utomstående finansiering. Vissa Hem och skola-föreningar har också varit aktiva och gått in för att ordna med mellanmål för eleverna. Servering av gratis morgonmål är en icke lagstadgad uppgift som förorsakar betydande merkostnader i en situation där stadens ansträngda ekonomi redan nu innebär nedskärningar och anpassningar i utbildningssektorns huvudsakliga verksamhet, nämligen att erbjuda kvalitativ och god undervisning och fostran åt alla elever.

Men det är ett faktum att många barnfamiljer har det ekonomiskt knappt och också annars har det utmanande att få vardagen att gå ihop. Därför borde också andra sätt att stöda barnfamiljerna i deras vardag utredas tillsammans med den sociala sektorn.

Ifall man vill gå vidare i ärendet behöver en enkät till vårdnadshavare och elever först göras för att utreda det faktiska behovet och intresset. Rektorerna behöver också höras i ärendet. Också inverkan på skolskjutsarna behöver utredas. Därtill behöver ungdomsfullmäktige höras. Då dessa grupper är hörda och tillräckligt faktamaterial insamlat kan man på nytt ta ställning till om ett försök med gratis morgonmål ska ordnas och i så fall i vilka skolor.

Förslag

Stadsfullmäktige tar del av ovanstående och förklarar motionen slutbehandlad.

Beslut

Ordföranden föreslog att stadsstyrelsen ajournerar ärendet till ett fortsatt elektroniskt sammanträde som inleds 4.10.2021 kl. 15:00.

Stadsstyrelsen beslöt enhälligt att sammanträdet ajourneras till 4.10.2021 kl. 15:00 för behandling av detta ärende.

Delgivning

Efter stadsfullmäktiges beslut: Motionställarna
